

Unió Excursionista de Catalunya

Núm. 400 • setembre octubre 2017 • Revista bimestral 3 €

Excursionisme

400 edició especial

D'esquerra a dreta, Òscar i Albert Masó Garcia al Pyren Museu de Salardú. Autora: Conxita Garcia Pérez.

Òscar i Albert Masó Garcia

Enginyers tècnics i muntanyencs de Sabadell, aperturistes de vies d'escalada d'estil clàssic i autors de llibres, articles, audiovisuals i conferències de temàtica muntanyenca.

AGRAÏMENT

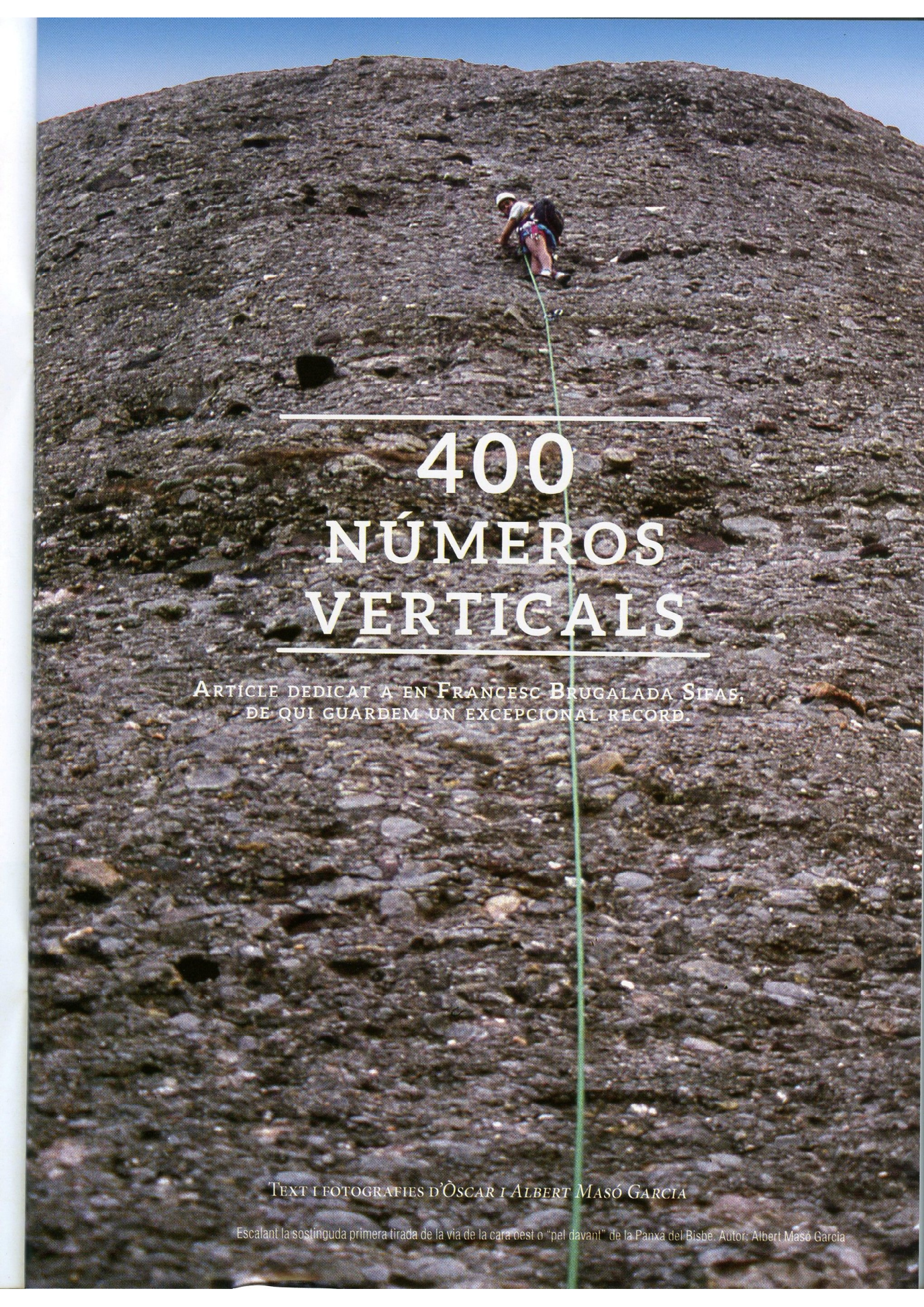
Vicenç Giménez (Arxiu Bibliogràfic i Excursionista de la UEC de Gràcia).

400 no és una xifra qualsevol, i menys per a una publicació com *Excursionisme*. Han passat 42 anys des de l'aparició del primer exemplar, publicat l'abril de 1975 i amb el Pedraforca i un parell d'infants com a protagonistes de la seva portada. Aquella quitxalla s'ha fet gran i ja pot fer balanç del que ha succeït al llarg de les quatre centenes d'*Excursionisme*. En aquella època, els pioners de l'escalada catalana s'havien retirat de la primera fila, l'ús del burí estava ben implantat i el nostre país s'havia quedat petit per als il·lustres conqueridors de les grans parets catalanes, de forma que els grans reptes s'havien hagut d'anar a buscar a les muntanyes més altes i llunyanes de la Terra.

Un article de reflexió sobre el futur de l'excursionisme català, publicat al número 21 d'*Excursionisme* de desembre de 1976, es preguntava: *¿Es convertirà l'excursionisme en un simple esport de competició, en un esbargiment multitudinari o en un espectacle acrobàtic?* La por a la possible deshumanització, incivisme i egoisme dels futurs muntanyencs catalans quedava resumida en aquest article amb l'explícit títol "El *"boom"* de l'excursionisme esportiu". 40 anys després, aquesta premonició s'ha fet clarament realitat, tot i que d'una forma molt més progressiva que l'esperada en el camp de l'escalada. En aquells temps, les muntanyes catalanes encara guardaven centenars d'excel·lents vies de caire clàssic per obrir, les quals van ser descobertes minuciosament per diferents generacions de joves escaladors ajudats pels peus de gat, uns materials cada cop més segurs i lleugers, uns mitjans de transport millors i un nivell de vida més alt.

Aquests aspectes i la influència d'escala-dors estrangers de l'època, van permetre la introducció a casa nostra de l'escalada esportiva. Lentament, aquesta modalitat va anar quallant fort i de forma inexorable omplí de vies gimnàstiques tota la geografia catalana. Amb el tan anunciat fenomen esportiu ja ben assentat, l'aparició d'internet i dels *smartphones* ha acabat d'afavorir la proliferació d'una important quantitat d'escaladors inexperts i més desinformatos que en l'època analògica precedent. Per una altra banda, l'accés cada cop major d'escaladors al medi natural i el seu efecte danyós en la fauna i la vegetació rupícola ha provocat des de fa anys l'aplicació de normatives reguladores de l'escalada en la majoria de massissos catalans.

I com serà el futur de l'escalada catalana? No es pot saber del cert, però un canvi climàtic cada cop més evident, unes normatives i una gestió dels espais naturals de vegades força discutibles així com una manca d'interès de la majoria d'escaladors per la història dels pioners que ens han precedit, ens fan entreveure la prohibició de forma parcial o total de l'escalada en les muntanyes catalanes i la proclamació dels rocòdroms i les sales d'escalada urbana com el destí principal dels futurs escaladors. Potser sí que s'acaba el temps de l'exploració, de l'aventura, de la descoberta, de l'aprenentatge personal dels valors humans a través de l'escalada... Esperem que, almenys, ho puguem reviure tot llegint les cròniques dels privilegiats que ho van poder assaborir... O que, en el millor dels casos, no s'acabin complint aquests indesitjats vaticinis.

A full-page photograph of a person climbing a steep, dark, rocky mountain face. The climber is positioned in the upper center of the frame, wearing a white shirt and dark pants, and is secured by a green rope that runs vertically down the center of the image. The rock surface is highly textured and uneven. The sky is a clear, pale blue at the top of the frame.

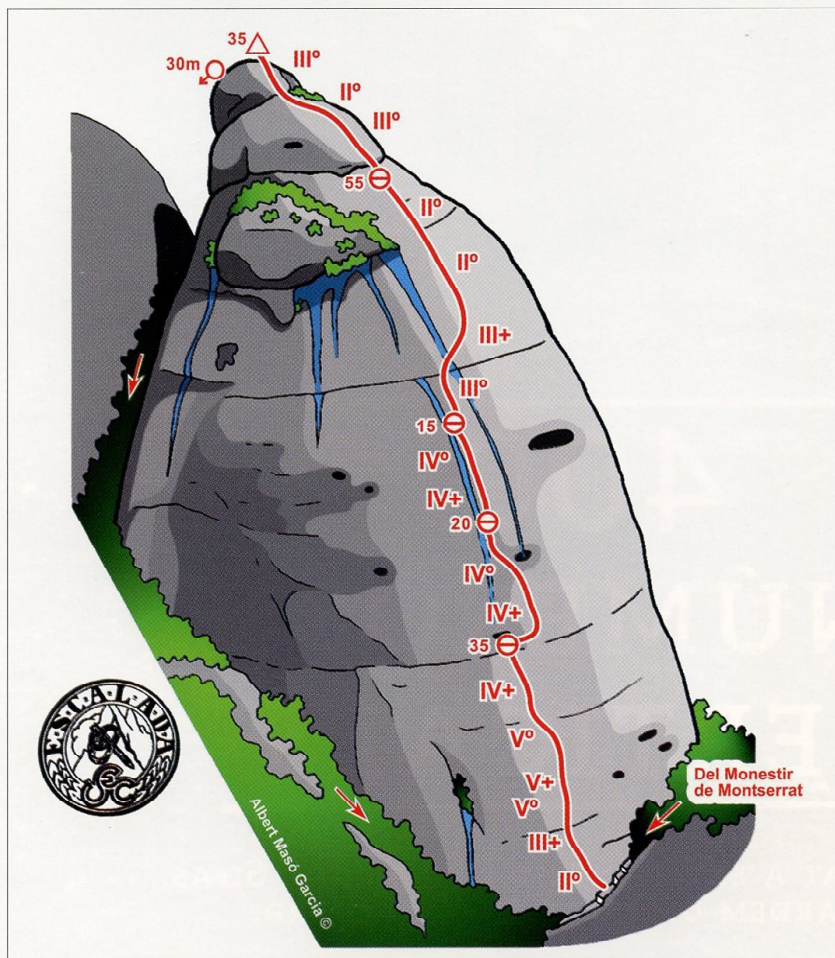
400 NÚMEROS VERTICALS

ARTÍCLE DEDICAT A EN FRANCESC BRUGALADA SIFAS,
DE QUI GUARDEM UN EXCEPCIONAL RECORD.

TEXT I FOTOGRAFIES D'ÒSCAR I ALBERT MASÓ GARCIA

Escalant la sostinguda primera tirada de la via de la cara oest o "pel davant" de la Panxa del Bisbe. Autor: Albert Masó Garcia

LA PANXA DEL BISBE. VIA CARA OEST.

Croquis de la via cara Oest o "per davant" i "variant Canaletes" de la Panxa del Bisbe

La via d'escalada que acompanya aquest illastre número 400 d'Excursionisme no és tan sols un itinerari clàssic, estètic, recomanable i ubicat en el llegendària muntanya de Montserrat, sinó que a més du el segell de la UEC. En Josep Maria Balcells, acompanyat pels membres del CADE del CEC Jaume Pla i Xavier Sirera, va encapçalar l'obertura d'aquesta via difícil i psicològica que havia estat objecte d'anteriors intents infructuosos. El dia 29-8-1948, després de 5 hores d'emocions i enginy, van concloure aquest cobejat trajecte vertical. Es tracta, doncs, d'una via atractiva i pionera que alhora permet reflexionar sobre la història de l'escalada a Catalunya.

VIA "CARA OEST" VERSUS
"PEL DAVANT" I "CANALETES"

La via que van obrir en Balcells, Pla i Sirera s'anomena simplement "cara Oest", segons la crònica que el primer va escriure i

publicar a la circular d'octubre de 1948 de la UEC. Curiosament, la via ha arribat als nostres dies amb el popular i des de fa dècades consolidat nom de via "pel davant", tot i que el més sorprenent és que el seu recorregut, detalladament descrit i acompanyat d'un bell dibuix en l'esmentada crònica, coincideix amb la que ha estat anomenada també des de fa dècenns com a variant "Canaletes" o "de les Canaletes", de primera ascensió aparentment desconeguda i famosa durant uns quants anys per ser considerada de forma exagerada "d'una dificultat que voreja l'impossible". Davant d'una descripció tan acurada i aparentment real feta per l'aperturista de la via en una publicació posada a l'abast dels escaladors, ¿com és que amb el pas dels anys ha patit un canvi de nom i fins i tot de traçat? ¿Per què s'ha acabat donant per bona una informació presumptament errònia quan des del primer dia es va fer públic en un article tan ben detallat? Després d'anys de visitar les biblioteques i arxius de diversos centres excursionistes catalans en busca de noves dades d'escalades i escaladors impreses en butlletins i circulars, la conclusió a la que arribem és que la informació que acaba arrelant entre el conjunt d'escaladors és la que apareix als llibres i, de retruc des de fa pocs anys, a internet. Malauradament, moltes dades de preuat valor històric i tècnic queden amagades, oblidades o fins i tot suplantades per d'altres d'errònies o inexactes. Els butlletins estan plens de petits tresors que des d'aquestes ratlles reivindiquem, de manera que us animem, escaladores i escaladors, a visitar les biblioteques per llegir i olorar els documents dels pioners que ens han precedit i obert el camí i a cercar aquelles veritats ocultes. La història de l'escalada catalana està plena d'incorreccions i contradiccions com el de la via que us presentem, a l'igual que passa en qualsevol aspecte que ateny la història de la humanitat. ¿Quina és la veritat absoluta? La majoria de vegades és impossible saber-ho, i en aquests casos cal ser prudent i parlar de suposicions o hipòtesis. També es dona el cas que ni tan sols el testimoni dels protagonistes directes d'una escalada pot ser del tot fiable, ja que o pot fallar la memòria o els sentiments poden trair la veracitat dels fets. En aquest sentit, els escaladors som iguals a qualsevol altra persona.

Bonica estampa de l'inici del segon llarg. Autor: Òscar Masó Garcia

LA PANXA DEL BISBE, REFLEX DE LA HISTÒRIA DE L'ESCALADA A CATALUNYA

Efectivament, aquest voluminós monòlit montserratí, antigament conegut amb el nom de l'Antipàtica, és un reflex de l'esdevenir de la història de l'escalada a Catalunya i un motiu més per fer una reflexió. Les vies traçades damunt dels seus còdols parlen de diferents èpoques i mentalitats. La primera ascensió pertany a l'època pionera de la conquesta de les agulles verges de Montserrat. Va ser realitzada el 9-4-1944 i

protagonitzada per l'extraordinari escalador Jordi Casasayas Reichardt "Haus" del GAM del CMB i un company mitjançant una escalada lògica, atrevida i genuïna. De l'època de l'obertura de noves vies als monòlits, trobem la pròpia via de la cara oest, més llarga, difícil i creada amb l'ajuda de pitonisses, claus i un merlet "contornat amb el martell(...)". L'època del burí també és ben present amb vies com la Casanellas-Ludwing. La Majer-Jofer és el llegat de l'atreviment i revolució dels Pirates, i un munt de línies equipades per dalt a principis de la dècada de 1980 representen l'aparició de l'escalada

esportiva. L'artificial extrem té el seu espai en vies com la via Panxacontenta, mentre que l'estil *trad*, arriscat però molt respectuós amb la roca, posa el llistó psicològic molt amunt amb rutes com la Pecata Minuta. Els reequipaments també són presents, així com els sobreequipaments, un exemple del qual el trobem a la via de la cara oest que ressenyem. Diferents èpoques, estils, protagonistes... Cada un al seu moment. Quin serà el proper?

SIGLES D'ENTITATS I GRUPS ESPECIALS D'ESCALADA ORDENADES AL·FABÈTICAMENT

- CADE: Centre Acadèmic d'Escalada (del Centre Excursionista de Catalunya).
- CEC: Centre Excursionista de Catalunya.
- CMB: Club Muntanyenc Barcelonès.
- GAM: Grup d'Alta Muntanya.
- UEC: Unió Excursionista de Catalunya.

AGRAÏMENTS

- Vicenç Giménez (Arxiu Bibliogràfic i Excursionista de la UEC de Gràcia).

BIBLIOGRAFIA

Circular de la Unió Excursionista de Catalunya d'octubre de 1948.

"Escalades a Sant Benet. Montserrat". Antoni Cugat. Autoedició. Segona edició, any 2010.

"Montserrat pam a pam (Operació Montserrat)". Josep Barberà i Suqué. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Col·lecció Cavall Bernat. Volum nº 5. Barcelona, novembre de 1977.

"Roques, parets i agulles de Montserrat. Volum 2. Regió de Tebes i Tebaida". Josep Maria Rodés i Ferran Labraña. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Col·lecció Cavall Bernat. Volum nº2. Barcelona, any 1973.

Recorrent la llegendària "canaleta" del tercer llarg. Autor: Òscar Masó Garcia

FITXA TÈCNICA DE LA VIA "CARA OEST"

- Indret: La Panxa del Bisbe (vessant sud-oest). Massís de Montserrat, regió de la Tebaida o Sant Salvador.
- Metres i grau: 160 metres, V+.
- Oberta per: Josep Maria Balcells (UEC), Jaume Pla i Xavier Sirera (CADE del CEC) el dia 29-8-1948.
- Material a dur: casc, cintes, bagues llargues, cordinos i plaquetes recuperables.
- Descripció: La via comença al peu de l'aresta sud-oest de l'agulla, en un tram cimentat del camí que del Monestir de Montserrat du al pla dels Ocells per les Escales dels Pobres. Inici ajagut fins la primera assegurança i llavors placa vertical de dificultat sostinguda, roca compacta, diverses assegurances i algun tram reliscós pel pas de les cordades fins la primera reunió. El segon llarg surt cap a la dreta i després va a buscar vers l'esquerra la famosa "canaleta", que se supera amb una ferma tirada. Finalment, dues tirades força llargues però ajagudes duen al cim de l'agulla.
- Descens: Ràpel espectacular de 30 metres des d'una instal·lació abocada aèriament al nord. Llavors cal baixar per la canal oest de l'agulla amb compte fins al peu de via.

LA CASTELLASSA DE CAN TORRAS. VIA NORMAL.

Croquis de la via Normal de la Castellassa de can Torras

La tendència natural de la majoria dels escaladors és la de col·leccionar vies, de forma que cada jornada d'escalada és una novetat i alhora un nou registre que engruixeix el llistat de rutes ascendides. Però també és cert que de tant en tant ve de gust repetir itineraris que porten bons records o que agraden per la bellesa del seu entorn o alguns dels seus passatges. Per a nosaltres,

una d'aquestes rutes és la via normal de la Castellassa de can Torras, una monumental agulla situada al massís de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. El fet de trobar-se en la muntanya on ens hem format com a excursionistes i escaladors, el caire clàssic de la seva llarga via normal i la història humana i natural que hi ha al seu darrere ens empenyen a visitar-la sovint.

BIBLIOGRAFIA

"Descobrint la Castellassa de can Torras i els seus voltants". Òscar Masó Garcia. Farell Editors. Col·lecció Llibres de Muntanya, volum nº16. Sant Vicenç de Castellet, març de 2008.
Mapa Alpina de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Edició de 2015.

FITXA TÈCNICA DE LA VIA NORMAL DE LA CASTELLASSA DE CAN TORRAS

- Indret: Massís de Sant Llorenç del Munt i l'Obac.
- Metres i grau: 100 metres, Vº.
- 1ª ascensió coneguda: El 9-9-1923 a càrrec de Josep Abelló Marcet, Hans Weichsel Müller i Martí Rovira, de la Joventut Terrassenca.
- Material a dur: casc, cintes, bagues llargues, una plaqueta recuperable, friends grossos i aliens.
- Descripció: Itinerari històric molt clàssic, variat i recomanable. La dificultat se centra en la relliscosa xmcencia del primer llarg

i en la vertical placa de l'última tirada. Assequible en general però aèria i poc equipada. Roca prou bona, malgrat que hi ha certs trams descompostos.

- Descens: Ràpel llarg i espectacular de 50 metres des de la instal·lació del cim final (la Torre) vers la profunda canal de la cara est.
- Aproximació: des de l'aparcament del dipòsit (urbanització Cavall Bernat de Matadepera) pel camí del mal pas de la Castellassa en uns 25 minuts.